

HET BIETENJAAR 2017

Areaal

In 2017 bedroeg het suikerbietenareaal 86.237 hectare. Dit is ruim 14.700 hectare meer dan in 2016 (71.496 ha).

Bodemstructuur

De winter kende enkele vorstperiodes, wat goed was voor de bodemstructuur. Dit ging soms gepaard met sneeuwval. Eind februari viel veel neerslag. Samengevat was de winter vrij zacht. Het duurde lang voor de bodem begaan- en bewerkbaar was door de grote hoeveelheid neerslag die gevallen is. De bovenlaag verkruidde goed op het moment dat de grond begaan- en bewerkbaar was, de ondergrond was in een aantal gevallen nog (te) nat.

Rassenkeuze en zaadsoorten

Het gebruik van speciaal pillenzaad was met 88% gelijk aan 2016. Ook het aandeel van bieten-cysteaaltjesresistente rassen was 41% en daarmee gelijk aan 2016. Het aandeel van de rhizoctonia-resistente rassen steeg licht van 26% naar 28%. Twee procent van het bestelde zaad had zowel rhizoctonia- als bieten-cysteaaltjesresistentie. De bijdrage van nieuwe rassen bedroeg dit jaar 'slechts' 15%. Het meest gezaaide ras (15%) was voor het zesde jaar op rij het rhizoctoniaresistente ras Isabella KWS.

Voor het tweede jaar op rij werd op circa 17% van het areaal een ras met aanvullende rhizomanieresistentie gezaaid, zoals Florena KWS, BTS 2345 N, BTS 6940, Wilhelmina KWS, Urselina KWS, Hendrika KWS en Natassia KWS.

Zaaien

Op 14 maart werden de eerste bieten gezaaid. In het weekend van 18-19 maart viel er op veel plaatsen 15-30 mm regen. Desondanks werd er in de laatste week van maart een flink areaal gezaaid. Op 3 april was ruim 50% gezaaid, bleek uit cijfers van de Agrarische Dienst van Suiker Unie. In sommige gebieden werd zelfs 80 tot 92% van het areaal in één week gezaaid. Op 10 april was bijna 90% van het areaal gezaaid, op 24 april was alles gezaaid. De gemiddelde zaaidatum in Nederland was 3 april, zeven dagen eerder dan vorig jaar. Dit kwam overeen met het langjarig gemiddelde. De verschillen in gemiddelde zaaidatum tussen de gebieden waren dit jaar opvallend klein, slechts een week verschil, van 30 maart (Oost- en Zuid-Flevoland) tot 6 april (Noordelijk dal/veen).

Opkomst en beginontwikkeling

In maart kwamen al de eerste meldingen van schade door muizenvraat aan pasgezaaide bieten. Eind maart kwamen de eerstgezaaide bieten boven. De eind maart gezaaide bieten stonden zeer snel boven, zo snel dat enkele telers hierdoor verrast werden vlak voor of, helaas, na een bespuiting met glyfosaat. De lente van 2017 was zeer zacht en kwam volgens Weerplaza zelfs op de vierde plaats van zachtste lentes ooit sinds de metingen die begonnen in 1901. Dat kwam onder andere door maart dat ruim twee graden warmer was dan normaal.

Bij de in april gezaaide bieten was de kieming afhankelijk van het zaaien in vochtige of droge grond. De maand april begon met hoge temperaturen, maar het grootste deel was relatief koel en droog. Daardoor lag op verschillende percelen het later gezaaide bietenzaad droog en ontstond er meerwassigheid. Vooral in het zuidwesten is het lang droog gebleven. De wel opgekomen planten ontwikkelden zich niet zo vlot door de lage temperaturen.

20 April heeft het op een groot aantal plaatsen flink gevoren, tot wel -8 graden aan de grond. Uiteindelijk viel de vorstschade in suikerbieten mee. Dit leek te danken aan de goed afgeharde planten door het koele en schrale weer en doordat het tijdens de vorst windstil was. In het noordoosten is 40 hectare vanwege vorstschade overgezaaid. Eind april steeg de temperatuur snel. Begin mei werd het noordoosten nog wel geplaagd door een schrale harde wind, waardoor stuifschade ontstond. In 2017 is in totaal 317 hectare (2016: 295 hectare) suikerbieten overgezaaid, de redenen waren: stuifschade (64 ha), muizenschade (52 ha), spuitfouten (51 ha), vorst (40 ha), vreterij (50 ha, waarvan ritnaalden (23 ha), emelten (21 ha)) en overige oorzaken (61 ha). De meest getroffen gebieden waren Noordelijk dal/veen (91 ha), Noord- en Zuid-Holland (56 ha) en Limburg (41 ha). De resterende 130 hectare overzaai was verdeeld over de overige gebieden, zie de inventarisatie van de Agrarische Dienst van Suiker Unie op www.bietenstatistiek.nl.

Gelukkig steeg in de tweede helft van mei de temperatuur. Door deze warmte ontwikkelden de bietenplanten zich zowel bovengronds als ondergronds zeer voorspoedig. De maand mei was met 15 graden de op een na warmste meimaand sinds 1901. Juni was zelfs recordwarm. Na 22 juni werd het wisselvallig.

Hier en daar kwam redelijk wat horizontale groei voor veroorzaakt door versmering van de zaai voor gevolgd door droogte.

Figuur 1. Horizontale groei door harde ondergrond als gevolg van versmering van de zaaivoer en daaropvolgende droogte.

De groeipuntsdatum kwam uit op 15 juni. Dat is vijf dagen eerder dan in 2016 en vier dagen eerder dan het vijfjaarsgemiddelde (19 juni).

Onkruidbeheersing

Ondanks de moeilijke omstandigheden, door het verruimen van het spuitinterval in verband met het koude en schrale weer, is de onkruidbestrijding op veel percelen toch geslaagd. Veel telers stelden half april de LDS-besputtingen terecht uit vanwege de voorspelde/opgetreden nachtvorst. Daardoor ontwikkelden de onkruiden zich tussen de besputtingen fors.

Door de droge omstandigheden zijn niet alle onkruiden bestreden. Plaatselijk stond er nog (veel) melganzevoet en soms hondspeterselie. Ook werd meer nakiemend onkruid gemeld, met als gevolg dat in augustus op redelijk wat percelen onkruid de kop boven het bietenblad uit stak.

Aardappelopslag

De winter was dermate zacht dat veel aardappelopslag verwacht kon worden en ook verscheen, vanaf eind april. Soms zelfs op percelen waar twee jaar geleden aardappelen hadden gestaan.

Onkruidbieten en schieters

Door de kou in maart/april werden schieters gevreesd. Eind juni/begin juli verschenen de eerste schieters van zowel gezaaide bieten als onkruidbieten. Maar over het algemeen waren dit geen grote aantallen, want uiteindelijk heeft het warme weer in mei/juni voor voldoende devernalisatie gezorgd.

Ziekten, plagen en andere schade

In deze paragraaf volgt een overzicht van de meest opvallende problemen in 2017.

Stuifschade

Op diverse plaatsen in Nederland zijn bieten verstoven en is er in totaal 64 hectare overgezaaid als gevolg van stuifschade.

Wortelrot

Zowel in Flevoland als in het zuidwesten zijn dit jaar percelen of hopen met rot veroorzaakt door violetwortelrot en/of rhizoctonia aangetroffen. Daarnaast ook enkele hopen met phoma en/of stengelaaltje. Toch was dit minder dan voorgaande jaren.

Bietenvlieg

Al in mei kwamen er diverse meldingen van ei-afzetting van de bietenvlieg uit de kustgebieden. Eind september werd vanuit de kuststrook op de Noordelijke klei gemeld dat hier en daar bruine bladeren te zien waren als gevolg van latere vluchten van de bietenvlieg.

pH

Ook in 2017 ontving IRS Diagnostiek (project 07-03) in de maanden mei en juni diverse monsters van slecht groeiende bieten door een te lage pH, in de meeste gevallen was de pH lager dan 4,5.

Gebreksziekten

Begin juli werden op diverse percelen allerlei gebreksziekten, zoals mangaan- en magnesiumgebrek, gevonden. Vaak was dit door droog, warm weer en/of snelle groei. Dus vaak was het een opname-probleem. Ook werd in juli op een enkel perceel zandgrond boriumgebrek geconstateerd. Ook dit was een overblijfsel van de droge periode in juni. In augustus werden er meer percelen gemeld, ook van de lössgrond.

In juli is op meerdere percelen kaligebrek geconstateerd. Vaak was dit op percelen met meerjarig grasland als voorvrucht.

Figuur 2. Licht verschrompeld blad en bleekgeelverkleuring vanaf de bladrand naar het midden toe zijn symptomen van kaligebrek. Dit is het eerst te zien in de buitenste bladeren.

Droogte/watertekort

In diverse gebieden liep in mei/juni het neerslagtekort flink op. Echter door de redelijk goede bodemstructuur in combinatie met het droge weer in april hadden de bieten over het algemeen lange penwortels gemaakt, waardoor vocht vanuit de ondergrond gebruikt kon worden. Met name in Zeeuws-Vlaanderen hadden de bieten het meest te lijden van de droogte. In de rest van Zuidwest-Nederland speelde de droogte ook een rol, maar bleef de schade beperkt volgens de Agrarische Dienst van Suiker Unie. Ondanks enkele buien, bleef het vochttekort ook de tweede helft van juni op veel plaatsen bestaan en daar waar mogelijk werden bieten beregend, meer dan andere jaren. Half juli viel er in bijna het hele land veel regen. Ook in augustus bleef het wisselvallig.

Aaltjes

Door het droge weer waren al vroeg symptomen van aantastingen door bietencysteaaaltjes zichtbaar. De meldingen van slapende bieten door bieten-cysteaaaltjesaantastingen namen in de droge junimaand alleen maar toe.

Begin juni werden diverse meldingen gedaan van en kwamen bij diagnostiek diverse bieten binnen met aantasting door vrijlevende aaltjes (trichodoriden) en wortelknobbelaaltjes.

Bladluizen/vergelingsziekte

De druk van bladluizen was eind juni/begin juli behoorlijk hoog. Op de meeste percelen met speciaal pillenzaad was toen het insecticide uitgewerkt. Begin augustus werden dan ook de eerste haardjes met vergelingsziekte geconstateerd.

Figuur 3. Plek vergelingsziekte op een perceel waar schieters in het verleden niet zijn weggehaald. Onkruidbieten zijn een bron voor het virus.

Rhizoctonia

Vanaf begin juni werden op diverse percelen met een rhizoctoniaresistent ras aantastingen door rhizoctonia aangetroffen. In mei werd ook op enkele

percelen wegval van planten gezien, dit bleek in de meeste gevallen om anastomosegroep AG5 te gaan. Het is bekend dat de rhizoctoniaresistente rassen geen bescherming bieden tegen de plantwegval door deze anastomosegroep. Zie ook project 12-04.

Bladschimmels

In de derde week van juni werd stemphylium gevonden op een perceel in Noord-Holland, in West-Brabant-zand en op diverse percelen in Drenthe. Begin juli werden in veel gebieden bladschimmels gevonden en ook bestreden. De eerste aantastingen door cercospora werden begin juli gevonden. De omstandigheden in juli en augustus waren gunstig voor bladschimmels zoals cercospora. Later in het seizoen was er op diverse percelen een behoorlijke aantasting door cercospora te zien. Vaak lag de oorzaak in een verkeerde keuze van het tijdstip van de eerste bespuiting, het interval tussen bespuitingen en de middelenkeuze. Meer over bladschimmels is te lezen bij de projecten 07-03, 12-12 en 12-14.

Verticillium

Vanaf eind juli werden de symptomen van verticillium zichtbaar in het veld. Dit was meer dan voorgaande jaren. Dit kwam met name voor op percelen met bietencysteaaaltjes in het zuidwesten.

Rhizomanie

Vanaf begin juli werden de eerste symptomen van rhizomanie zichtbaar in rassen zonder aanvullende rhizomanieresistentie. Vaak betrof dit de rhizomanieresistentiedoorbrekende varianten (AYPR en andere). In de meeste regio's zijn een of meerdere nieuwe percelen gevonden met deze nieuwe varianten. In alle resistentiecategorieën zijn een of meerdere rassen met aanvullende rhizomanieresistentie verkrijgbaar. Meer informatie hierover is te lezen in project 11-09.

Wantsen

Bijzonder was dat er in het noorden/oosten diverse wantsenaantastingen gevonden werden. Waarbij opviel dat de aantasting niet alleen aan de randen van een perceel gevonden werden.

Groeiverloop

De maanden april, mei en juni van 2017 waren droog, in Zeeuws-Vlaanderen zelfs erg droog. Juni was extreem warm. De maand juli was zeer nat en vrij somber. De temperatuur overdag was iets koeler dan normaal, maar diverse nachten waren soms zwoel, waardoor de gemiddelde temperatuur toch rond het normaal kwam te liggen. De maanden augustus en september waren koel en nat. De eerste helft van september was erg nat, de tweede helft wat droger. Het was de natste septembermaand

sinds 2001, maar de verschillen waren groot. Vooral in de kustgebieden was het erg nat. Half augustus voorspelde het groei-model van Suiker Unie een suikeropbrengst van 14,6 ton per hectare.

Oogst

De Suiker Unie-fabrieken in Dinteloord en Vierverlaten startten op 11 september. Aan het begin van de campagne werd veel regen voorspeld. Diverse vroegleveranciers hebben daarom al voor de campagnestart gerooïd. En het werd op veel plaatsen ook nat. In oktober waren de eerste drie weken redelijk droog. De maand oktober was zachter dan normaal. Hierdoor was het animo om te rooien enkele weken voor levering niet groot. Helaas stonden daardoor in diverse regio's rooiers stil, terwijl de bodemomstandigheden gunstig waren. In november regende het bijna iedere dag. Er moest 20 november nog 38% (33.000 hectare) van de bieten worden gerooïd. Dit was meer dan de voorgaande jaren.

De opbrengsten vielen vanaf het begin mee, het suikergehalte was wisselend en viel over het geheel wat tegen. Door de regen was bijna de hele campagne het tarapercentage hoger dan de laatste jaren. Regelmatig werden recordopbrengsten per teler gemeld. Regelmatig waren de opslagplaatsen te klein om de oogst te kunnen bergen. De uiteindelijke gemiddelde suikeropbrengst van 15,6 ton per hectare is het nieuwe record.

Bewaring

Oktober en november waren vrij zacht en in een groot aantal regio's natter dan normaal. Vooral het noordwesten werd erg nat. De eerste vorstnacht was regionaal van 6 op 7 november. In bijna heel Nederland vroor het in de nacht van 1 op 2 december. Flinker sneeuwval was er op 10 en 11 december in bijna heel Nederland. In het oosten, noordoosten en midden trad ook nog een nachtvorst van 12 op 13 december op.

De uitdaging deze campagne was vooral om de temperatuur in de bietenhoop beneden de 8 graden Celsius te houden met de zachte temperaturen in december en januari 2018. De eind november gerooide en met zorg bewaarde bieten hadden tot het eind van de campagne een goede kwaliteit. Door de regelmatige aandacht voor de voordelen van langgerekte hopen en het afdekken met vliesdoek, waren er deze campagne meer langgerekte en afgedekte bietenhopen. In oktober waren de vliesdoeken en Jupettes zelfs enige tijd niet verkrijgbaar. Begin januari 2018 vroor het nog twee nachten, 7 en 13 januari, in het noorden/noordoosten. Bij enkele hopen was er daardoor toch vorstschade.

Op 6 en 10 februari 2018 hebben de fabrieken in respectievelijk Dinteloord en Vierverlaten de laatste bieten van deze zeer lange (152 dagen) campagne verwerkt.

Figuur 4. Door de lange campagne en het zachte weer was het een hele uitdaging om de temperatuur in de bietenhoop beneden de 8 graden te houden.

Enkele gemiddelde gegevens van het bietenjaar 2017:

fabrieksareaal (ha)	86.237
gemiddelde zaaidatum	3 april
zaaiafstand in de rij (cm)	18,9
aandeel speciaal pillenzaad (%)	88
aantal planten per hectare	84.655
wortelopbrengst (t/ha)*	93,3
suikergehalte (%)	16,6
suikergewicht (t/ha)*	15,6
tarra (%)	12,5
winbaarheidsindex (WIN)	90,8
totaal witsuiker Nederland (kton)	1.329

* Op basis van fabrieksareaal en geleverde bieten.

De gegevens zijn afkomstig van Suiker Unie en de Unitip-registratie.